

A.C. Baantjer

De Cock

en moord in beeld

De Fontein

1

Rechercheur De Cock van het aloude politiebureau aan de Amsterdamse Warmoesstraat schoof de laden van zijn bureau dicht, leunde iets achterover en luisterde naar het rumoer van de straat, dat door een open raam van de recherekekamer naar binnen waaide: flarden muziek uit het café op de hoek van de Lange Niezel, het gekweel van een dronken sloeber, waggelend op pad om beroofd te worden, het liederlijk schelden van een overspannen hoer, het loeien van een politiesirene verder weg op het Damrak.

Hij stond op, keek boven de smalle geveltjes aan de overkant van de straat naar een heldere sikkelvormige maan aan een onbewolkte hemel, en deed het raam dicht. Daarna blikte hij schuin omhoog naar de klok aan de wand. Het was bijna elf uur. Nog slechts dertien minuten scheidden hem van het moment dat hij zich in zijn oude, te nauw geworden regenjas kon wringen om naar huis te gaan, waar zijn lieve vrouw hem, traditiegetrouw, met een beker warme chocolademelk opwachtte.

De oude rechercheur ging weer zitten, drukte zijn stoel op wiel-tjes iets naar achteren, strekte zijn benen en legde met een zoete zucht van verlichting zijn beide voeten op een punt van zijn bureau.

Dick Vledder, zijn jonge assistent, keek hem aan. Op zijn gezicht lag een zorgelijke trek.

‘Moeie voeten?’

De Cock schudde lachend zijn hoofd.

‘Gelukkig niet.’

De jonge rechercheur strekte zijn rechterhand naar hem uit. ‘De manier waarop jij jouw beide voeten op het bureau tilde...’ Hij maakte zijn zin niet af.

De Cock gniffelde.

‘Er zitten nog wel degelijk kleine duiveltjes in mijn kuiten. Maar waarom zouden ze mij kwellen? We hebben op het mo-

ment geen enkele zaak onder handen die mij zorgen baart.’ Hij wees naar de laden van zijn bureau.

‘Routinewerk... een oplichting, een verduistering, twee kleine inbraken en verder een nogal gecompliceerd geval van laster.’

Vledder keek hem verrast aan.

‘Een geval van laster?’ vroeg hij. ‘Daar weet ik niets van.’

De Cock knikte traag voor zich uit.

‘Dat heb ik vanmiddag in behandeling gekregen. Commissaris Buitendam gaf mij het dossier. Hij had het ontvangen van meester Medhuizen, onze nieuwe officier van justitie, met het verzoek om de zaak aan mij op te dragen.’

Vledder keek bedenkelijk.

‘Ik ben niet zo erg gesteld op de dossiers die meester Medhuizen jou aanreikt. Die treinmoorden hebben ons destijds een hoop werk bezorgd.’* Hij zweeg even nadenkend. ‘Ik kan mij niet herinneren dat wij ooit een zaak van laster hebben behandeld.’

De Cock schudde zijn hoofd.

‘Het komt ook heel weinig voor. Wat in de volksmond “laster” wordt genoemd is wettelijk in de regel “smaad” of “smaadschrift”.’ Hij gebaarde opnieuw naar de laden van zijn bureau.

‘Dit is in feite ook geen laster, maar een lasterlijke aanklacht, strafbaar gesteld in artikel 268 van ons Wetboek van Strafrecht.’

De oude rechercheur grinnikte. ‘Ik zal niet proberen om je het verschil uit te leggen. Dat is meer een zaak voor juristen.’

Vledder spreidde zijn handen.

‘Wat is er dan gebeurd?’

De Cock antwoordde niet direct. Op zijn voorhoofd verschenen een paar dwarse denkrimpels.

‘In het kort,’ begon hij voorzichtig, ‘komt het hier op neer: een laborant, genaamd Peter van Lunteren, had in Den Haag bij het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieuhygiëne een klacht ingediend tegen zijn vroegere werkgever, Chemie IJsselstein. Hij beschuldigde het bedrijf van illegale giflozingen in de Amstel.’

Vledder trok een vies gezicht.

* Zie *De Cock en moord eerste klasse*.

‘In de Amstel?’ vroeg hij ongelovig.

De Cock knikte met een ernstig gezicht.

‘Chemie IJsselstein heeft aan de Amstel, in de buurt van Uithoorn, een vrij grote vestiging, waar die Peter van Lunteren enige jaren als laborant heeft gewerkt. Peter van Lunteren schreef in zijn klacht aan het ministerie, dat hij onmiddellijk zijn ontslag heeft ingediend op het moment, dat hij wist dat het bedrijf vrij regelmatig de kankerverwekkende stof nitrobenzeen in het water van de Amstel loosde. In een bedrijf met zulke misdadige praktijken, zo stelde hij, wilde hij geen seconde langer werken.’

Vledder keek hem gespannen aan.

‘En?’

De Cock zuchtte.

‘De leiding van Chemie IJsselstein ontkent in alle toonaarden gif in de Amstel te hebben geloosd. Zij noemt de aantijgingen van Peter van Lunteren pure onzin... leugens... fantasieën van een verknipte geest... en ze hebben onze officier van justitie verzocht om tegen hun vroegere werknemer een strafrechtelijke vervolging in te stellen ter zake een lasterlijke aanklacht. De directie van Chemie IJsselstein acht zich door de beweringen van Peter van Lunteren in haar eer en goede naam aangetast. Zij vreest ook ernstige financiële consequenties voor het bedrijf als hun vroegere laborant zijn beschuldiging blijft rondbazuinen.’

‘En dat doet hij?’

De Cock knikte.

‘Peter van Lunteren heeft geprobeerd om zijn verhaal gepubliceerd te krijgen. Maar dat is hem nog steeds niet gelukt. De kranten zijn uiterst voorzichtig in hun berichtgeving.’

‘Waarom?’

‘Peter van Lunteren schijnt zijn beweringen niet afdoende met bewijzen te kunnen staven. Het blijft alles wat onduidelijk... vaag.’

Vledder keek hem niet-begrijpend aan.

‘Heeft het ministerie van Milieuhygiëne na die klacht van Peter van Lunteren dan geen onderzoek naar mogelijke gifzeringen laten instellen?’

‘Dat weet ik niet. Men zou toch verwachten dat het vrom* een of andere milieu-opsporingsinstantie met een onderzoek had belast. Maar of dat is gebeurd, weet ik niet. In het dossier wordt niet over een dergelijk onderzoek gesproken. En ik krijg uit de stukken de indruk dat Chemie IJsselstein zich sterk voelt.’

Vledder kneep zijn lippen op elkaar.

‘Dus Peter van Lunteren wordt het haasje?’

De Cock krabde zich achter in zijn nek.

‘Daar heeft het alle schijn van.’

De jonge rechercheur snoof.

‘Waarom heb jij dat dossier gekregen... is het wel een Amsterdamse zaak?’

De Cock knikte.

‘Het hoofdkantoor van Chemie IJsselstein is in Amsterdam gevestigd, in ons district aan de Keizersgracht. Ook die laborant, die Peter van Lunteren, schijnt in Amsterdam te wonen... een pas gerenoveerd pandje ergens in de Jordaan, op de Egelantiersgracht, als ik mij goed herinner.’

Vledder boog zich iets naar voren.

‘Hoe ga je die zaak aanpakken?’

De Cock glimlachte.

‘Het is een goede gewoonte om eerst de klager of klagers te benaderen... in dit geval zijn dat de directieleden van Chemie IJsselstein... en te vragen of zij bij hun schriftelijke klacht blijven volharden... zoals dat heet. Doet zij dat, dan wens ik uiteraard over de gang van zaken goed geïnformeerd te worden... waarna ik Peter van Lunteren als verdachte verhoor.’ Hij grinnikte. ‘Het is in feite een simpele zaak.’

Vledder knikte begrijpend.

‘Zal Chemie IJsselstein doorgaan met het lozen van dat kanker-verwekkende spul?’

De Cock keek zijn jonge collega schuins aan.

‘Jij gelooft dat die Peter van Lunteren gelijk heeft en dat Chemie IJsselstein bij Uithoorn wel degelijk nitrobenzeen in de Amstel heeft geloosd?’

* Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieuhygiëne.

In zijn stem trilde verwondering.

Vledder knikte heftig.

‘Ik heb weinig vertrouwen in die grote machtige chemische bedrijven. Denk maar eens aan het West-Duitse chemiebedrijf BASF. Daar gebeuren regelmatig ongelukjes waardoor er gif in de Rijn vloeit. Terwijl men toch deksels goed weet dat Nederland zijn drinkwater voor een groot deel uit die rivier betreft.’

De jonge rechercheur wond zich op.

‘Peter van Lunteren heeft het volgens mij alleen totaal verkeerd gespeeld. Hij had na de giflozingen onder toezicht van enkele getuigen zelf monsters moeten nemen van het water van de Amstel en die monsters door een onafhankelijk laboratorium moeten laten onderzoeken of ze werkelijk nitrobenzeen bevatten. Men mag toch verwachten dat hij als laborant weet hoe dat in zijn werk gaat?’

De Cock maakte een wrevelig gebaar.

‘Wat heeft het voor zin om nu al over de persoon van Peter van Lunteren te speculeren,’ riep hij geëmotioneerd. ‘Wat is die man voor mij? Niet meer dan een naam... een naam uit een dossier. We hebben nog niet met hem gesproken... weten niet wat voor een soort man hij is. Misschien is hij veel slimmer dan wij denken... heeft hij toch nog iets achter de hand... een bewijsvoering dat Chemie IJsselstein zich wel degelijk schuldig heeft gemaakt aan illegale giflozingen in de Amstel... misschien wacht hij alleen zijn tijd af... een gunstig moment om zijn bewijzen op tafel te brengen.’

De oude rechercheur zweeg, nam zijn voeten van zijn bureau, stond op en slenterde naar de kapstok.

Hij had net zijn rechterarm in de mouw van zijn regenjas gewurmd, toen er op de deur van de recherchekamer werd geklopt. De Cock keek schichtig omhoog naar de klok aan de wand. Het was nog één minuut voor elf. Even sloot hij zijn ogen, dacht met een zucht aan zijn dampende beker warme chocolademelk en hing zijn oude regenjas weer aan de haak.

Vledder riep: ‘Binnen!’

De deur ging langzaam open en in de deuropening verscheen een jonge knappe vrouw. De Cock bleef bij de kapstok staan en

liet zijn blikken bewonderend langs haar fraaie, slanke figuur glijden. Hij schatte haar op rond de vijftienvintig jaar. Ze droeg een mosgroen mantelpakje van grove tweed, waarvan de rok volgens de strenge maatstaven van De Cocks puriteinse ziel be-
slist te kort was.

Haar lange benen onder het rokje eindigden in een paar korte laarsjes en op haar hoofd stond schuin een fantasierijk jagershoedje met een pluim, waaronder een weelde aan lichtblond haar golfde.

Ze keek even weifelend om zich heen. Toen ze de oude rechercheur in het oog kreeg, liep ze op hem toe, traag, gracieus, met de sierlijke bewegingen van een geroutineerde mannequin.

‘U... eh, u bent rechercheur De Cock?’

De grijze speurder knikte.

‘De Cock,’ herhaalde hij haast automatisch, ‘met... eh, met ceo-ooceekaa.’

Om haar volle lippen kwam een voorzichtige glimlach.

‘Meester Medhuizen had mij voorspeld dat u zo zou reageren,’ sprak ze vriendelijk.

De Cock fronste zijn wenkbrauwen.

‘Meester Medhuizen... onze officier van justitie?’ vroeg hij met hoorbare argwaan.

Ze knikte.

‘Ik was vanavond bij hem thuis. Ik heb via via zijn privéadres weten te bemachtigen. Ik wilde hem per se spreken. Hij heeft mij ook heel netjes ontvangen en mij daarna naar u verwezen.’

De Cock keek haar schattend aan.

‘Het is niet gebruikelijk dat men officieren van justitie, zonder enige afspraak, op hun privéadres bezoekt... en wordt ontvangen. Het moet wel een ernstige zaak zijn?’

Ze knikte nadrukkelijk.

‘Het is een zaak van leven of dood.’

De Cock beluisterde de toon waarop ze sprak en analyseerde angst en vertwijfeling. Hij bleef even besluiteloos staan, vatte haar toen vertrouwelijk bij de arm en leidde haar naar de stoel naast zijn bureau.

Vanuit de hoogte keek hij toe hoe ze bezit van de zetel nam en haar lange slanke benen over elkaar sloeg. Pas daarna ging hij zelf achter zijn bureau zitten, boog zich iets naar haar toe en nam haar nog eens goed in zich op.

Haar lieve, ovale gezicht had regelmatige trekken met een iets uitstekende kin en grote helgroene ogen, die zo nu en dan vreemd, fluorescerend schenen op te lichten.

‘U weet inmiddels van mij dat ik rechercheur De Cock ben,’ opende hij het gesprek vriendelijk, ‘maar ik weet nog steeds niet wie u bent.’

Er kwam een blos op haar wangen.

‘Neemt u mij niet kwalijk,’ sprak ze verontschuldigend. ‘Mijn naam is Angelique... Angelique Sondervan. Ik dacht, eerlijk gezegd, dat meester Medhuizen u wel van mijn komst had verwittigd.’

De Cock schudde zijn hoofd.

‘Als u een minuut later was gekomen, had u mij hier niet meer getroffen.’

Angelique Sondervan leek geschrokken.

‘En u moet hem nu onmiddellijk gaan zoeken... hem opsporen.’

‘Wie?’

‘Mijn vriend. Hij is sinds gistermiddag twee uur verdwenen... zomaar... spoorloos. Ik heb alles afgebeld. Hij is nergens.’

De Cock keek haar verwonderd aan.

‘Wie is uw vriend?’

Angelique slikte en haar onderlip trilde.

‘Peter... Peter van Lunteren.’

2

De Cock plukte nadenkend aan zijn onderlip.

‘Peter van Lunteren en u wonen samen?’

Angelique Sondervan knikte.

‘Al meer dan een jaar.’

‘Toen hij gistermiddag zo rond de klok van twee uur uw gezamenlijke woning verliet, had Peter toen een afspraak met iemand?’

Angelique Sondervan haalde haar schouders op.

‘Dat weet ik niet. Dat heeft hij niet gezegd. Hij zei alleen dat hij even wegging.’

De Cock wuifde in haar richting.

‘En u vroeg niet... waarheen?’

Angelique Sondervan schudde haar hoofd.

‘Dat deed ik nooit. Het was een onderdeel van onze afspraak. Toen Peter en ik gingen samenwonen, zijn we overeengekomen dat wij ieder zoveel mogelijk onze individuele vrijheid zouden behouden. Het moest niet zo zijn, vonden wij, dat samenwonen betekent dat de een een claim legt op de ander.’

De Cock fronste zijn wenkbrauwen en wreef daarna over zijn brede kin. De oude rechercheur had even moeite met het besef dat een discussie over relatievormen nu geen enkele zin had.

‘Toen u Peter van Lunteren leerde kennen,’ ging hij geduldig verder, ‘werkte hij toen al als laborant bij Chemie IJsselstein?’

Angelique Sondervan knikte nadrukkelijk.

‘Zeker. Hij had daar een goede job. Ik vind het stom dat hij ontslag heeft genomen.’

‘U kent de reden van dat ontslag?’

Angelique Sondervan antwoordde niet. Ze friemelde met de toppen van haar vingers nerveus aan de zoom van haar korte rokje.

De Cock keek haar strak aan.

‘U kent de reden van zijn ontslag?’ vroeg hij dwingender.

Angelique Sondervan zuchtte.

‘Peter verdenkt de leiding van het bedrijf van illegale giflozingen in de Amstel.’

De Cock kneep zijn ogen half dicht.

‘Verdenkt hij dat? Ik bedoel, is het alleen een vermoeden of weet hij het zeker?’

Angelique Sondervan draaide haar hoofd weg. Het onderwerp en de vraagstelling van de oude rechercheur brachten haar zichtbaar in de war.

De Cock liet haar even begaan.

‘Waarom ging u vanavond naar meester Medhuizen?’

‘Omdat Peter weg is.’

De Cock glimlachte fijntjes.

‘Maar waarom juist naar die meester Medhuizen? U had toch ook rechtstreeks aan mij... of aan elke rechercheur... aan elk politiebureau... de vermissing van Peter kunnen melden?’

Angelique Sondervan verschoof iets op haar stoel.

‘Ik wilde het juist aan hem vertellen.’

‘Waarom?’

‘Ik vond dat hij in de eerste plaats de man was die behoorde te weten dat Peter was verdwenen. Medhuizen heeft als officier van justitie een zaak tegen Peter in behandeling... een klacht van Chemie IJsselstein ter zake laster.’

De Cock reageerde verrast.

‘Hoe weet u dat?’

Angelique Sondervan keek naar hem op. Haar helgroene ogen vonkten kwaadaardig en om haar mond lag een verbeterde trek.

‘Enige dagen geleden,’ reageerde ze fel, ‘heeft Peter van Chemie IJsselstein, een bedrijf waarvoor hij zich altijd heeft uitgesloofd, een kille brief gekregen, waarin stond dat de directie bij meester Medhuizen, officier van justitie in Amsterdam, contra Peter een klacht ter zake laster had ingediend.’

Ze zullen ook een civielrechtelijke procedure tegen Peter ahangig maken als het bedrijf, zo schreven zij, door toedoen van Peter aanwijsbare schade heeft geleden.’

De Cock schoof zijn onderlip vooruit.

‘Dat kan nog wel eens in de papieren lopen,’ sprak hij somber.

‘Aanwijsbare schade is in het civiele recht een rekbaar begrip.’

Angelique Sondervan sloeg plotseling haar beide handen voor haar gezicht en haar lichaam trilde.

‘Het is ook zo stom,’ snikte ze. ‘Zo oerstom. En hij is ook zo verrekte eigenwijs.’ Ze nam haar handen van haar gezicht weg. Tranen gleden over haar wangen, drupten op haar korte rokje. ‘Ik heb het hem nog zó afgeraden... maar hij moest en zou een brief naar het VROM in Den Haag schrijven. Peter vond dat het zijn plicht was... als burger.’ Haar volle lippen vergleden in een wrange grijns. ‘Pas na een dag of tien zijn er mensen gekomen om een paar watermonsters van de Amstel te nemen. Toen was er in het water natuurlijk geen gif meer te bekennen... alles was al weggestroomd.’

De Cock knikte begrijpend.

‘Peter van Lunteren,’ sprak hij triest, ‘heeft dus geen enkel bewijs dat er door Chemie IJsselstein werkelijk giflozingen hebben plaatsgevonden?’

Angelique Sondervan schudde haar hoofd.

‘Dat heeft hij niet. Peter was daar erg verdrietig over. Hij had verwacht dat men in Den Haag veel sneller op zijn brief zou reageren. Ik ben stom geweest, zei hij steeds. Ik had onmiddellijk zelf watermonsters van de Amstel moeten nemen.’

De Cock strekte zijn handen naar haar uit.

‘Ik begrijp het niet,’ riep hij vertwijfeld. ‘Waarop baseerde Peter zijn verdenkingen... wat was er in dat bedrijf aan de Amstel gebeurd... had hij iets gezien... gehoord?’

Angelique Sondervan ademde diep.

‘Volgens Peter stonden er in de vestiging van Chemie IJsselstein aan de Amstel tientallen vaten met het zeer giftige en kankerwekkende nitrobenzeen en plotseling waren die vaten leeg. En niemand wist wat er met de inhoud was gebeurd.’

De Cock trok een grimas.

‘Conclusie van Peter van Lunteren: illegaal in de Amstel geloosd?’

Angelique Sondervan knikte traag voor zich uit.

‘Inderdaad,’ sprak ze zacht, ‘dat was de conclusie van Peter.’ Ze zweeg even en staarde nadenkend voor zich uit.

‘Peter is een lieve jongen,’ ging ze na een poosje vertederd ver-

der. ‘Dat is hij... eerlijk... dat kunt u van mij geloven. Ik houd van hem... oprecht... maar hij is vaak veel te bruisend... te impulsief.’ Ze slaakte een diepe zucht. ‘Ik vrees dat het nu zijn dood wordt.’

De Cock proefde de toon. Hij keek haar onderzoekend aan. Haar gezicht zag bleek. De opgedroogde tranen hadden haar make-up verveegd. Ze zag er ontredderd uit en het vreemde jagershoedje scheen niet meer bij haar te passen. De oude rechercheur boog zich vertrouwelijk naar haar toe.

‘U vreest voor zijn leven?’

Angelique Sondervan knikte.

‘Ik ben bang,’ sprak ze zacht, bijna fluisterend. ‘Ik ben bang dat hij niet meer leeft.’

De Cock peilde haar gelaatstrekken.

‘Waarom?’

Angelique Sondervan vouwde haar handen in haar schoot. Het was een bijna devoot gebaar.

‘Gistermorgen lag er een brief bij ons in de bus... anoniem... gericht aan Peter. *Binnenkort drijft je lijk in de Amstel...* stond er... *dan weten we zeker dat het water gif bevat.*’

Toen De Cock de volgende morgen, tegen zijn gewoonte in, op tijd de grote onderzoekkamer binnenstapte, trof hij Vledder al achter zijn bureau. De jonge rechercheur zat gebogen over een aantal stukken.

De Cock zeilde vanaf de deur zijn oude hoedje naar de kapstok, miste, trok zijn regenjas uit en bukte naar zijn trouwe hoofddekseel.

Vledder keek even op.

‘Je moet eens beter leren mikken.’

De Cock slenterde met een grijns op zijn gezicht naar hem toe.

‘Eens lukte het mij.’ Hij wees naar de stukken op het bureau van de jonge rechercheur. ‘Wat heb je daar voor moois?’

‘Dat dossier van de lasterlijke aanklacht van Chemie IJsselstein tegen hun vroegere werknemer Peter van Lunteren. Ik heb het even uit de lade van jouw bureau gehaald en doorgenomen.’

De Cock ging tegenover hem zitten.